

8. 6. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Kdo je „povinnou osobou“ dle zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi

Dne 1. ledna 2013 nabyl účinnosti zákon č. [428/2012](#) Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi nebo Zákon“), kterým se minulá vláda Petra Nečase pokusila narovnat vztahy mezi státem a registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi.

Přijetí nové právní úpravy bylo lze předpokládat i s ohledem na stálou judikaturu Ústavního soudu České republiky, zejména pak jeho nálezy sp. zn. II. ÚS 2326/07 ze dne 31. března 2011, ve kterém dal ústavní soud zákonodárci časový limit pro majetkové vypořádání s církvemi s tím, že v opačném případě začne ve věci sám konat a bude o vydání bývalého církevního majetku rozhodovat sám. Návrh vládního zákona o majetkovém vyrovnání mezi církvemi a státem byl nakonec schválen na 47. schůzi Poslanecké sněmovny ČR dne 8. listopadu 2012 a Zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů v částce č. 155 pod č. [428/2012](#) Sb.[1][2]

Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 10/13

Od svého počátku byl Zákon ze strany opozičních poslanců kritizován zejména z důvodu, že církvím a náboženským společnostem poskytuje poměrně štědrá finanční náhrada ve výši 59 miliard Kč za majetek, který nemůže být z různých důvodů církvím vrácen. Zákon byl také předmětem ústavní stížnosti, kterou k ústavnímu soudu podala skupina osmnácti senátorů. Ústavní soud nálezem sp. zn. Pl. ÚS 10/13 ze dne 3. června 2013 podanou ústavní stížnost odmítl, když shledal protiústavním pouze ust. § 5 písm. i) Zákona, ve kterém zákonodárce ve vztahu k pojmu náhrada použil přídavného jména „*spravedlivé*“. Ústavní soud v tomto rozsahu slovo *spravedlivé* z ust. § 5 Zákona vypustil.[3]

Koncepce Zákona a povinná osoba dle Zákona

Celý Zákon i dle znění jeho důvodové zprávy vychází z koncepce tzv. kombinovaného majetkového vyrovnání státu a církevních oprávněných osob s cílem zajistit minimalizaci vzniku zdoluhavých právních sporů a nových křivd a k obecnému zvýšení právní jistoty ohledně vlastnických práv k blokovému církevnímu majetku, který se v současné době nachází v držení obcí, krajů a soukromých subjektů. Část původního církevního majetku se tedy vydává, část tohoto majetku se nevydává a v souvislosti s tím se církevním oprávněným osobám poskytuje finanční náhrada podle ust. § 15 a násl. Zákona.[4]

Zákon na rozdíl od zákona č. [229/1991](#) Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, v platném znění (dále jen „zákon o půdě“) neřadí mezi tzv. povinné osoby územní samosprávné celky, fyzické a právnické osoby soukromého práva, když ve svém ust. § 4 stanoví, že povinnou osobou je Pozemkový fond České republiky (v současnosti Státní pozemkový úřad), Lesy České republiky, s. p., stát, za který jedná příslušná organizační složka státu, a státní příspěvková organizace, státní fond, státní podnik a jiná státní organizace, za podmínky, že tato osoba je oprávněna hospodařit s majetkem státu nebo vykonávat správu majetku státu, který se stal v rozhodném období předmětem majetkové křivdy v důsledku některé ze skutečností uvedených v Zákoně.

Zákonodárce tedy předpokládal, že vydávat se měl církvi pouze majetek státu, resp. majetek shora uvedených státních subjektů, dle koncepce tzv. kombinovaného majetkového vyrovnání mezi státem a církvemi.[5]

Judikatura obecných soudů

Zákonodárcem určený okruh oprávněných osob v rámci majetkového vypořádání byl nicméně narušen judikaturou některých obecných soudů, z nichž zvláště významným se stal judikát Krajského soudu v Hradci Králové ve sporu Provincie kapucínů v ČR proti státu zastoupenému Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových a Královéhradeckému kraji sp. zn. 19 Co 54/2015-143 ze dne 14. července 2015 (ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou sp. zn. 6 C 230/2013-98 ze dne 22. 10. 2014).

Krajský soud v rámci odvolacího řízení proti rozsudku Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou potvrdil rozsudek soudu prvního stupně o určení vlastnického práva k bývalému klášteru kapucínů v Opočně, který byl majetkem vyššího územně samosprávného celku, a to Královéhradeckého kraje, tj. subjektu neuvedeného v ust. § 4 Zákona. Krajský soud v Hradci Králové v rámci odvolacího řízení uzavřel, že církve jsou aktivně věcně legitimovány k podávání žalob dle ust. § 18 odst. 1 Zákona také k majetku krajů, které kraje získaly do svého vlastnictví v důsledku přechodu vlastnického práva. Krajský soud takovýto přechod vlastnictví považuje za neplatný, neboť měl být učiněn v rozporu s ust. § 29 zákona o půdě (jeho blokačním paragrafem). V této souvislosti je však nezbytné uvést, že zrušené ust. § 29 zákona o půdě zakazovalo pouze převody tzv. bývalého církevního majetku, nikoliv však přechody uvedeného majetku do vlastnictví jiných subjektů.[6] Tuto skutečnost např. zohlednil při svém rozhodování Krajský soud v Ústí nad Labem v rozhodnutí sp. zn. 14 Co 1073/13-162, jehož předmětem byly nemovité věci v původním majetku církevního řádu minoritů převedené do vlastnictví státu bez náhrady podle zákona č. 46/1948 Sb. Předmětné nemovité věci přešly po roce 1989 do vlastnictví města Most, které pozemky v mezidobí převedlo do vlastnictví soukromé obchodní společnosti. Krajský soud v Ústí nad Labem žalobu minoritů zamítl, neboť došel k závěru, že blokační paragraf zákona o půdě zakazoval a dopadal pouze na převody bývalého církevního majetku. Odvolací soud současně u části nároku neshledal naléhavý právní zájem církve na požadovaném určení vlastnického práva dle ust. § 18 odst. 1 Zákona, neboť požadované pozemky byly v mezidobí zastavěny a nebylo tudíž možno počítat s jejich vydáním církvi (jako další příklad lze uvést např. soudní spor Kongregace sester těšitelek Božského srdce Ježíšova z Rajhradu, které se domáhají vydání značeného množství pozemků proti městu Kunštátu na Blanensku, který město získalo na základě zákona č. [172/1991](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů).[7] V této souvislosti je nezbytné zmínit, že církve a náboženské společnosti nepodávají žaloby k soudům pouze na základě Zákona z důvodu porušení blokačních ustanovení, ale podávají žaloby i z jiných právních důvodů ve snaze zpochybnit změnu vlastnictví svého bývalého majetku. Je tedy zřejmé, že povinnými osobami dle Zákona se de facto mohou stát soukromé fyzické a právnické osoby, obce i kraje (viz příklady výše). Římskokatolická církev uplatňuje svoje nároky kromě Zákona také podle zákona č. [298/1990](#) Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství

olomouckého, v platném znění (tzv. výčtového zákona), i když k přijetí výčtového zákona došlo již v červenci roku 1990 a předmětem podaných žalob např. u žalovaných krajů je majetek vlastněný kraji po dobu delší nežli deseti let.

Závěr

Požadavky církví na vypořádání na základě Zákona jsou proto v poslední době předmětem kritiky, když je namítáno, že církevní restituce jsou předraženy o desítky miliard Kč. Tento závěr může být opodstatněný, neboť nebylo jisté v úmyslu zákonodárce, aby církevní restituce dopadaly na majetek nestátních subjektů, který byl řešen formou finanční náhrady. V poslední době i církev (konkrétně Plzeňské biskupství) navrhla některým obcím uzavření dohody o narovnání, ve které se církev vzdá restitučních soudních žalob výměnou za to, že obce do svého majetku převezmou nevyužívané kostely a budou o ně pečovat. K uzavření darovacích smluv mezi obcemi a církví však doposud nedošlo.[8] Vzhledem k tomu, že shora citované rozsudky jsou předmětem přezkumu ze strany dovolacího soudu, nezbyvá tedy nežli vyčkat, jak o nárocích církve ve vztahu k nestátním subjektům rozhodne Nejvyšší soud ČR.

Mgr. Jiří Blahutka,
advokátní koncipient

[KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o.](#)

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 00 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611
Fax: +420 222 254 030
e-mail: ksd.law@ksd.cz

[1] Zákon č. [428/2012](#) Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů.

[2] Sněmovní tisk č. 580 Vl.n.z. o majetkovém vyrovnání s církvemi a nábožen. společ. (viz - dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).)

[3] Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 10/13 ze dne 3. června 2013.

[4] Důvodová zpráva k zákonu č. [428/2012](#) Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů.

[5] Zákon č. [229/1991](#) Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku.

[6] Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové čj. 19 Co 54/2015-143 ze dne 14. července 2015 ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou sp. zn. 6 C 230/2013-98 ze dne 22. 10. 2014.

[7] Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 14 Co 1073/13-162.

[8] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)